

f.eks. at sprøjte med jorddesinficerende middel mod svampe. Derudover hæmmer det udviklingen af løsninger, når man ved, at der altid er mulighed for at sprøjte i en snæver vending. Produktion af kunstgødning kræver store mængder energi, og brugen af kunstgødning bevirker, at interessen for effektivt at opsamle næringsstofferne fra dyr og mennesker forsvinder med forurening til følge.

Landbrugsministeren nævnte, at på grund af de meget udpinte jorder var der brug for at bruge kunstgødning til opbygningen og genopretningen. Jeg vil gerne advare mod, at det er det, der kommer til at være en ledetråd i den landbrugsmæssige støtte i ulandene. Netop brug af kunstgødning i tropiske egne blev behandlet på IFOAM's kongres, som jeg omtalte før. Der blev det påpeget, at netop i de tropiske egne har jorden en egenskab, der gør, at udvaskningen er langt, langt større, når man bruger kunstgødning, end på vore breddegrader. Det vil blive udførligt behandlet i det kommende nummer af Global Økologi, og jeg vil opfordre til, at det kommer til at indgå i ministerens fremtidige overvejelser og holdning til, hvordan man skal bruge kunstgødning i de tropiske egne.

Den såkaldte grønne revolutions begrænsede resultater må også kalde til eftertanke, så man ikke fortsat satser på intensivering af produktionen med øget brug af kunstgødning og sprøjtemidler. Den grønne revolution kom først og fremmest de rige i de fattige egne til gode, i og med at både køb af udsæd og indsatsstoffer krævede kapital, men også de genetisk homogene nye afgrødesorter var mindre gode til at modstå insektangreb og sygdomme, hvorfor produktionen blev mere svingende, hvilket især er en katastrofe for de fattigste.

Man kan ikke forvente, at en ny landbrugsrevolution med brug af genetisk modificerede sorter vil være en større succes. Samtidig kan en sådan satsning måske få uoverskuelige konsekvenser med spredning af nye tolerante ukrudtsplanter og med resistens hos insekter over for naturens egne reguleringsmekanismer. Når insekterne bliver udsat for et bombardement af naturens egne gifte eller sygdomme gennem planter med indspejlede gener til produktion af disse sygdomme eller giftstoffer, så accelereres dannelsen af resistens. Samtidig er genspejlede planter kun gjort modstandsdygtige over for enkelte insekter eller sygdomme, hvorfor det giver falsk sikkerhed, når andre sygdomme eller insekter dukker op.

De rige lande har begået en fejltagelse ved at basere fødevarerproduktionen på brug af kemikalier, som vi nu finder i næsten alt nydannet grundvand, og som regner ned overalt i naturen. Mange af disse giftstoffer er endog giftige for forbrugerne, også ved konkret brug går det bl.a. ud over reproduktionen; en dårlig vej at løse verdens fødevarerproblemer på. Den tredje verden skal ikke gentage vores fejl, men satse på at udvikle det økologiske jordbrug med uddannelse, nye sorter og vel også mekanisering.

Den økologiske dyrkning er mindre kapitalintensiv og har ikke den samme tendens til at samles på få hænder, og mangel på kapital hindrer ikke i samme grad mennesker i at starte produktion af fødevarer. Også den økologiske dyrkningsmetodes alsidige afgrøder styrker lokal selvforsyning af fødevarer og modgår, at en landmand udelukkende satser på salgsafgrøder. Det skyldes, at en økologisk producent ofte vil dyrke andre afgrøder mellem rækkerne eller mellem afgrødesæsonerne, som så enten bruges som menneskeføde, eller det bruges til foder og sikrer derved et alsidigt proteintilskud i form af kød.

Endnu en vej til at forbedre fødevarerforsyningen er »fair trade«. Man betaler en rimelig pris for råvaren i stedet for at følge markedsprisen, som kan være meget lav på grund af spekulation, og fordi producenterne er så fattige, at de ikke kan vente på en rimelig pris. Handel til rimelige priser eller »fair trade« er i øvrigt den mest sunde og rimelige bistand, man kan give til ikkekatastroferamte befolkninger ved at lade handelsorganisationerne forhandle direkte med producenternes organisationer; man kunne indføre en lavere importtold på sådanne produkter.

Landbrugsstøtten i de vestlige egne betyder imidlertid, at vi kunstigt udkonkurrerer fødevarerproduktionen i de fattige lande. Hver gang en landmand i EU producerer for en krone, så støtter EU med 50 øre. Det betyder, at der dels kan produceres meget større mængder fødevarer, når afregningsprisen er højere, og dels gør det salgsprisen lavere. Tilsammen betyder det, at verdensmarkedsprisen dumpes, så det for mange i de fattige lande er billigere at købe fødevarer end at producere dem selv.

Det er i forvejen en økonomisk satsning at lægge om til økologisk produktion i Danmark, og mængden af omlæggere er desværre for nedadgående de sidste år.

For en landmand i et fattigt land er der et langt større ansvar forbundet med produktio-